

MAES DYSGU A PHROFIAD

Y Dyniaethau

AREA OF LEARNING AND EXPERIENCE

Humanities

**Cynllunio ar gyfer
Cynnydd**

**Planning for
Progression**

Mae'r Maes hwn yn cwmpasu **daearyddiaeth; hanes; crefydd, gwerthoedd a moeseg; astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol**. Mae'r disgyblaethau hyn yn rhannu llawer o themâu, cysyniadau a sgiliau trosglwyddadwy cyffredin, ond hefyd mae ganddyn nhw eu corff penodol eu hunain o wybodaeth a sgiliau. Yn ogystal, **gall dysgwyr gael eu cyflwyno i ddisgyblaethau cysylltiedig eraill, megis y clasuron, economeg, y gyfraith, athroniaeth, gwleidyddiaeth, seicoleg a chymdeithaseg, os a lle bydd hynny'n briodol**.

The Area encompasses **geography; history; religion, values and ethics; business studies and social studies**. These disciplines share many common themes, concepts and transferable skills, while having their own discrete body of knowledge and skills. **Learners may also be introduced to other complementary disciplines, such as classics, economics, law, philosophy, politics, psychology and sociology, if and where appropriate**.

Negeseuon allweddol – dylunio eich cwricwlwm

- Wedi'u llywio gan bedwar diben y cwricwlwm.
- Dylid defnyddio'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig yn holistaidd
- Ni ddylai cwricwlwm drin y datganiadau o'r hyn sy'n bwysig ar wahân, ac nid oes angen ymdrin â nhw mewn trefn neu gyfuniad arbennig.
- Yn seiliedig ar gysyniad, gyda chydbwysedd o wybodaeth, sgiliau a phrofiadau dysgu dilys.
- Deall hunaniaeth a pherthyn gyda ffocws ar gyd-destun lleol, cenedlaethol a byd-eang.
- Ystyried *cynefin*.

Key messages – designing your curriculum

- Driven by the four purposes of the curriculum.
- Statements of what matters encourage a holistic approach to learning.
- Statements of what matters should not be treated in isolation, nor do they need to be addressed in a particular order or combination
- Concept driven with a balance of knowledge, skills and authentic learning experiences.
- Understanding of identity and belonging with a focus on local, national and global context.
- Consideration of *cynefin*.

Egwyddorion Cynnydd

Dylai cynnydd mewn dysgu bob amser fod wrth wraidd y broses o gynllunio'r cwricwlwm yn hytrach na dechrau gyda thema ac addasu'r dysgu i gydweddu â hi. Wrth ddewis cynnwys cwricwlwm, mae'n rhaid i ysgolion ac ymarferwyr ddefnyddio'r egwyddorion cynnydd i lywio eu dull gweithredu o ran cynnydd. **Tra bod disgrifiadau dysgu yn mynegi ffordd y dylai dysgwyr wneud cynnydd mewn dysgu o ran datganiadau penodol o'r hyn sy'n bwysig, mae'r egwyddorion cynnydd yn mynegi'r egwyddorion ehangach o ran yr hyn y mae cynnydd yn ei olygu yn y Maes yn ei gyfanrwydd.** Fel y cyfryw, mae'n rhaid i ysgolion ac ymarferwyr ddefnyddio'r egwyddorion hyn i lywio'r holl ddysgu i gefnogi cynnydd. Wrth ystyried disgrifiadau dysgu neu gyd-destun, testun neu brofiad penodol, **mae'r egwyddorion cynnydd yn helpu ymarferwyr i ddeall sut y dylai dysgwyr wneud cynnydd mewn modd mwy soffistigedig neu ddwfn.** Dylai ymarferwyr hefyd gydnabod y bydd dysgwyr yn gwneud cynnydd ar wahanol gyflymderau.

- Ehangder a dyfnder gwybodaeth cynyddol
- Dyfnhau'r ddealltwriaeth o'r syniadau a'r disgyblaethau yn y Meysydd
- Mireinio a soffistigeiddrwydd cynyddol wrth ddefnyddio a chymhwyso sgiliau
- Creu cysylltiadau a throsglwyddo dysgu i gyd-destunau newydd
- Cynyddu effeithiolrwydd

Principles of progression

Progression in learning should always be at the heart of curriculum design rather than starting with a theme and fitting the learning to it. In selecting curriculum content, schools and practitioners must use the principles of progression to inform their approach to progression. **While descriptions of learning articulate how learners should make progress in learning around specific statements of what matters, the principles of progression articulate the broader principles of what progression means in the Area as a whole.** As such, schools and practitioners must use these principles to inform all learning in supporting progression. When considering descriptions of learning or a specific context, topic or experience, **the principles of progression help practitioners to understand how learners should progress with greater sophistication or depth.** Practitioners should also recognise that learners will progress at different paces.

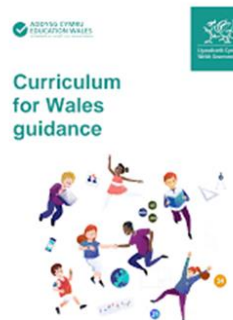
- Increasing breadth and depth of knowledge
- Deepening understanding of the ideas and disciplines within the Areas
- Refinement and growing sophistication in the use and application of skills
- Making connections and transferring learning into new contexts
- Increasing effectiveness

Dylai cwricwla ysgolion **hybu dealltwriaeth lawn o'r datganiadau o'r hyn sy'n bwysig** a ddyluniwyd i gefnogi datblygu dull mwy cysylltiol o ddysgu. Maen nhw wedi cael eu **strwythuro** o amgylch dysgwyr yn **datblygu dealltwriaeth gynyddol soffistigedig** o gysyniadau allweddol sy'n eu galluogi i weld y tu hwnt i wybodaeth fel rhestr o ffeithiau digyswllt yn unig.

School curricula should promote a **thorough understanding of the statements of what matters** which are designed to **support the development of a more connected approach to learning**. They are structured around learners developing an increasingly sophisticated understanding of key concepts which enables them to see beyond knowledge as being a list of unconnected facts.

Datganiad o'r hyn sy'n yn bwysig

Mae ymholi, archwilio ac ymchwilio yn ysbrydoli chwilfrydedd am y byd, ei orffennol, ei bresennol a'i ddyfodol.

Bydd taith y dysgwyr trwy'r Maes hwn yn **ysgogi ymholi a darganfod**, wrth iddyn nhw gael eu **herio i fod yn chwilfrydig ac i gwestiynu, i feddwl yn feirniadol a myfyrio ar dystiolaeth**. Mae **meddwl ymholgar yn ysgogi ffordd greadigol a newydd** o feddwl, a thrwy hyn gall dysgwyr **feithrin dealltwriaeth ddyfnach o'r cysyniadau** sy'n sail i'r dyniaethau, a sut i'w **cymhwyso mewn cyd-destunau lleol, cenedlaethol a byd eang**. Gall meddylfryd o'r fath fod o gymorth i ddysgwyr **ddeall profiadau pobl a'r byd naturiol yn well**.

Bydd dulliau gweithredu disgyblaethol addas, gan gynnwys dyniaethau digidol, **yn gymorth i ddysgwyr gasglu, cyfiawnhau, cyflwyno, dadansoddi a gwerthuso ystod o dystiolaeth**. Bydd **dehongli a chyfuno gwybodaeth o gymorth i ddysgwyr adeiladu ar yr hyn a ddysgwyd eisoes a llywio ymhellach eu dealltwriaeth o'r byd**. Trwy **feddwl yn feirniadol am eu canfyddiadau**, gall dysgwyr wedyn ddod i **gasgliadau gwybodus**, ond hefyd ddod i **ddeall mai dim ond casgliadau rhannol neu amhendant a geir weithiau ac y gellir eu dehongli mewn gwahanol ffyrdd**. Bydd angen iddyn nhw **fyfyrio'n ofalus er mwyn gwella eu methodoleg ac ehangu neu ddyfnhau eu hymholiad**.

Mae **ymholi** yn fwy nag ymarferiad academaidd; **mae'n galluogi myfyrio sydd o gymorth i ddysgwyr ddeall y cyflwr dynol**. Yn ei dro, **gall hyn ychwanegu ystyr at fywydau'r dysgwyr, a chyfrannu at eu hymdeimlad o le a bydolwg**.

Mae'r agwedd hon o'r Maes hwn yn **ysgogi archwilio cysyniadau gan gynnwys cwestiynu, tystiolaeth, gwerthuso, moeseg a barn**.

Statement of what matters

Enquiry, exploration and investigation inspire curiosity about the world, its past, present and future.

The learners' journey through this Area will **encourage enquiry and discovery**, as they are **challenged to be curious and to question**, to **think critically** and to **reflect upon evidence**. An **enquiring mind stimulates new and creative thinking**, through which learners can gain **a deeper understanding** of the concepts underpinning humanities, and their **application in local, national and global contexts**. Such **thinking can help learners to understand human experiences and the natural world better**.

Appropriate disciplinary approaches, including digital humanities will help learners **gather, justify, present, analyse, and evaluate a range of evidence**. **Interpreting and synthesising information** will help learners **build upon what they have already learned and further inform their understanding of the world**. By **thinking critically about their discoveries**, learners can then **draw informed conclusions**, but also **understand that some conclusions can only be partial or inconclusive and open to different interpretations**. They will need to **reflect carefully in order to improve their methodology and extend or deepen their enquiry**.

Enquiry is more than an academic exercise; it **enables reflection**, which can help learners **understand the human condition**. This, in turn, can **add meaning to learners' own lives and contribute to their sense of place and worldview**.

This aspect of the Area will **encourage the exploration of concepts, including questioning, evidence, evaluation, ethics and judgements**.

Enghraifft o gynllunio cynnydd – dyfnder a soffistigeiddrwydd

Datganiad o'r hyn sy'n bwysig

Mae ymholi, archwilio ac ymchwilio yn ysbrydoli chwilfrydedd am y byd, ei orffennol, ei bresennol a'i ddyfodol.

Cam Cynnydd 2

Rwy'n gallu adnabod y gwahaniaeth rhwng ffeithiau a chredoau.

Cam Cynnydd 3

Rwy'n gallu deall y gwahaniaeth rhwng ffeithiau, barn a chredoau, ac ystyried sut mae hyn yn effeithio ar bwysigrwydd a defnyddioldeb tystiolaeth.

- Ehangder a dyfnder gwybodaeth cynyddol
- Dyfnhau'r ddealltwriaeth o'r syniadau a'r disgyblaethau yn y Meysydd
- Mireinio a soffistigeiddrwydd cynyddol wrth ddefnyddio a chymhwyso sgiliau
- Creu cysylltiadau a throsglwyddo dysgu i gyd-destunau newydd
- Cynyddu effeithiolrwydd

Datganiad o'r hyn sy'n bwysig

Mae ymholi, archwilio ac ymchwilio yn ysbrydoli chwilfrydedd am y byd, ei orffennol, ei bresennol a'i ddyfodol.

Cam Cynnydd 2

Rwy'n gallu adnabod y gwahaniaeth rhwng ffeithiau a chredoau.

Datblygiad plentyn:

- Dod yn fwy annibynnol
- Hyderus – pwysau gan gyfoedion/ ffrindiau yn dod yn fwy pwysig
- Gallu gweld safbwyntiau eraill
- Gwydnwch – gallu canolbwyntio am gyfnodau hirach
- Gwell cydsymud corfforol a stamina – gallu archwilio yn y byd tu allan yn well

Cynnydd

- cymharu gwahanol leoliadau neu cyfnodau hanesyddol, dweud sut maent yn wahanol a sut mae dynoliaeth wedi dylanwadu arnynt.
- mynegi fy safbwynt ar sefyllfaoedd a rhoi rhesymau drostynt, a dechrau dysgu bod gan eraill safbwyntiau gwahanol.
- dechrau gweld sut mae newyddion / agweddau o hanes ar adegau wedi cael eu haddasu gan bobl ar gyfer pwrpas eu hunain.
- gofyn cwestiynau perthnasol, er enghraifft i gasglu'r wybodaeth sydd angen arnaf, gallu arsylwi a chofnodi gwybodaeth o wahanol tystiolaeth, a dechrau defnyddio tystiolaeth i werthuso cwestiynau.
- dechrau defnyddio geirfa pwnc penodol.

Cam Cynnydd 3

Rwy'n gallu deall y gwahaniaeth rhwng ffeithiau, barn a chredoau, ac ystyried sut mae hyn yn effeithio ar bwysigrwydd a defnyddioldeb tystiolaeth.

Example of planning progression – depth and sophistication

Statement of what matters

Enquiry, exploration and investigation inspire curiosity about the world, its past, present and future.

Progression Step 2

I can recognise the difference between facts and beliefs.

Progression Step 3

I can understand the difference between facts, opinions and beliefs, and consider how this may affect the importance and usefulness of evidence.

- Increasing breadth and depth of knowledge
- Deepening understanding of the ideas and disciplines within Areas
- Refinement and growing sophistication in the use and application of skills
- Making connections and transferring learning into new contexts
- Increasing effectiveness as a learner

Statement of what matters

Enquiry, exploration and investigation inspire curiosity about the world, its past, present and future.

Progression Step 2

I can recognise the difference between facts and beliefs.

Child development:

- Become more independent;
- Confidence - peer pressure/ friendships become more important;
- More able to see the views of others
- Resilience - increased attention span
- (Improved physical coordination and stamina – more able to investigate accurately outside)

Progression

- compare different locations or historical periods, say why they are different and how humans might have influenced this
- express my views on situations and give reasons for them, they begin to learn and recognise that others may have different views
- begin to see how some news/ aspects of history have sometimes been altered by people to suit their own purposes
- ask pertinent questions, for example to collect the information I need, can observe and record information from different sources, and begin to use evidence to evaluate questions
- begin to use subject-specific technical language

Progression Step 3

I can understand the difference between facts, opinions and beliefs, and consider how this may affect the importance and usefulness of evidence.

Enghraifft o gynllunio cynnydd – dyfnder a soffistigeiddrwydd

Datganiad o'r hyn sy'n bwysig

Mae ymholi, archwilio ac ymchwilio yn ysbrydoli chwilfrydedd am y byd, ei orffennol, ei bresennol a'i ddyfodol.

Cam Cynnydd 3

Rwy'n gallu deall y gwahaniaeth rhwng ffeithiau, barn a chredoau, ac ystyried sut mae hyn yn effeithio ar bwysigrwydd a defnyddioldeb tystiolaeth.

Cam Cynnydd 4

Rwy'n gallu dadansoddi defnyddioldeb ac ystyried dibynadwyedd a dilysrwydd ystod o dystiolaeth sy'n ymwneud â'm hymchwil.

- Ehangder a dyfnder gwybodaeth cynyddol
- Dyfnhau'r ddealltwriaeth o'r syniadau a'r disgyblaethau yn y Meysydd
- Mireinio a soffistigeiddrwydd cynyddol wrth ddefnyddio a chymhwyso sgiliau
- Creu cysylltiadau a throsglwyddo dysgu i gyd-destunau newydd
- Cynyddu effeithiolrwydd

Datganiad o'r hyn sy'n bwysig

Mae ymholi, archwilio ac ymchwilio yn ysbrydoli chwilfrydedd am y byd, ei orffennol, ei bresennol a'i ddyfodol.

Cam Cynnydd 3

Rwy'n gallu deall y gwahaniaeth rhwng ffeithiau, barn a chredoau, ac ystyried sut mae hyn yn effeithio ar bwysigrwydd a defnyddioldeb tystiolaeth.

Datblygiad plentyn:

- Cwestiynu a meddwl yn fwy dros nhw eu hunain
- Datblygu syniadau ac egwyddorion eu hunain
- Deall safbwyntiau eraill
- Yn dod yn fwy beirniadol
- Yn fwy hunan-ymwybodol o'i hawliau a phobl eraill.

Cynnydd

- dethol gwybodaeth o ddarnau o dystiolaeth – ystyried pa mor ddefnyddiol yw'r wybodaeth i yng nghyd-destun yr ymholiad
- asesu pa mor ddefnyddiol yw tarddiad e.e. awdur, dyddiad y ffynhonnell i ateb y cwestiwn
- asesu pwrpas y ffynhonnell a'i asesu yng nghyd-destun yr ymholiad
- ymchwilio, dethol, archwilio a gwerthuso tystiolaeth cynradd ac eilradd yn annibynnol eu i ateb cwestiwn yr ymholiad
- defnyddio geirfa fwy fwy soffistigedig wrth ymholi, archwilio, ymchwilio a gwerthuso
- gwerthuso yn feirniadol trwy asesu cryfderau a gwendidau tystiolaeth yng nghyd-destun yr ymholiad
- gwerthuso dibynadwyedd ffynhonnell e.e. tuedd, unochrog, propaganda

Cam cynnydd 4

Rwy'n gallu dadansoddi defnyddioldeb ac ystyried dibynadwyedd a dilysrwydd ystod o dystiolaeth sy'n ymwneud â'm hymchwil.

Example of planning progression – depth and sophistication

Statement of what matters

Enquiry, exploration and investigation inspire curiosity about the world, its past, present and future

Progression Step 3

I can understand the difference between facts, opinions and beliefs, and consider how this may affect the importance and usefulness of evidence.

Progression Step 4

I can analyse the usefulness and consider the reliability and validity of a range of evidence relating to my enquiry.

- Increasing breadth and depth of knowledge
- Deepening understanding of the ideas and disciplines within Areas
- Refinement and growing sophistication in the use and application of skills
- Making connections and transferring learning into new contexts
- Increasing effectiveness as a learner

Statement of what matters

Enquiry, exploration and investigation inspire curiosity about the world, its past, present and future

Progression Step 3

I can understand the difference between facts, opinions and beliefs, and consider how this may affect the importance and usefulness of evidence.

Child development:

- Question and think more for themselves.
- Develop their own ideas and principles.
- Understand the viewpoints of others.
- Become more critical.
- Are more self-aware of their rights and rights of others.

Progression

- select information from pieces of evidence – consider how useful the content is in context of the enquiry.
- assess the usefulness of the origin of the evidence e.g. authorship, date of the source in order to answer the enquiry question.
- assess the purpose of the source and assess in context of the enquiry.
- research, select, explore and analyse primary and secondary sources independently to answer the enquiry question.
- make appropriate use of sophisticated vocabulary when enquiring and evaluating.
- critically evaluate by assessing the strengths and weaknesses of the usefulness of sources.
- begin to consider the reliability of a source e.g. bias, propaganda.

Progression Step 4

I can analyse the usefulness and consider the reliability and validity of a range of evidence relating to my enquiry.

